

**การส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเส้นทางวัฒนธรรม
วัดป่าเนินหาญเพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์สวัสดิการชุมชน
ตำบลลำนายณ์ อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี**

**Promotion and development of tourism by communities according to
cultural routes Pa Nern Han Temple to support creative economy,
community welfare.**

คงขวัญ ศรีสอาด¹, โสภพร กล้าสกุล², จริญญา รัชตโสทธิ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษา สํารวจ วิเคราะห์ศักยภาพ และ2.จัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดป่าเนินหาญ ตำบลลำนายณ์ อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี แล้วสร้างแนวทางจัดการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจ สร้างสรรค์สวัสดิการชุมชน โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย คือเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำนายณ์ อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน ผู้นำชุมชนที่เป็นตัวแทนทั้ง 11 หมู่บ้าน รวมจำนวน 35 คน ในช่วงเดือน พฤศจิกายน 2560 ถึง เดือนตุลาคม 2561 วิธีการได้มาซึ่งข้อมูลใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้อมาวิเคราะห์จัดกลุ่ม และสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดการเพื่อส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยว

ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดป่าเนินหาญ อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี ขาดความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรเร่งพัฒนาศักยภาพในแต่ละด้าน ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมกายภาพ ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านความมีชื่อเสียง ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ รวมถึงด้านจุดอ่อนและผลกระทบเชิงลบ ให้มีความพร้อมต่อการรองรับด้านการท่องเที่ยว โดยสามารถสังเคราะห์ จัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย วายยุทธศาสตร์/แผนการท่องเที่ยว พัฒนาระบบบริหารจัดการท่องเที่ยว พัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์และบุคลากร พัฒนาปัจจัยพื้นฐานด้านท่องเที่ยว/ทรัพยากร และสาธารณูปโภค พัฒนาสิ่งแวดล้อมกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว พัฒนาลินค้า ผลิตภัณฑ์ตลอดจน ธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว และพัฒนากการตลาดและการประชาสัมพันธ์ซึ่งแผนนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ชุมชนวัดป่าเนินหาญ ให้มีการพัฒนายิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนากการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวชุมชน, เศรษฐกิจสร้างสรรค์

¹ อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Abstract

This research intends to survey, estimate the potential, suggest a strategic or operation tourism plan, to the locals of Wat Pa Noenhan (Lamnarai Sub-district Chaibardal District Lopburi Province) And also, suggests a management and operation guide for promoting and developing tourism for creative economy and community wellness. This research main data source is from Lam Narai sub-district administration organization officer (Chaibardal district, Lopburi Province), who is responsible for social welfare. And from, 11 of each community heads of villages, total 35 persons between November 2017 and October 2018. Data was obtained by operation conferences that included local's cooperation, knowledge exchanging and in-depth interview. The data is analyzed into categories and concluded into tourism management guide.

This research concludes that, Wat Pa Noenhan (Chaibardal district, Lopburi Province) lacks cultural tourism potential in environmental, physical, value and interesting aspect. It is not in good location. It has not enough tourism facilities. And also, has no capacity for numbers of tourist. Furthermore, it still has no reputation, no tourism activities. Local people still do not participate in the tourism management. This community has several weak points to grow the numbers of tourist. Suggested plans for cultural tourism here include: strategic plan for tourism, improvement guide for tourism management, guide person or tourism staff preparing plan, development of basic facilities and resources for tourism, development of physical environment of tourist area and tourist events, development of tourism products and its related services, development of marketing and public announcement plan. All mentioned shall be considered as a guide in tourism promotion for the community of Wat Pa Noenhan into a sustainable level.

Keywords: Tourism development, Community tourism, creative economy

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 ได้กล่าวถึง การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และสินค้า บริการ ด้านการท่องเที่ยวรวมถึงการส่งเสริมความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์วิถีไทย มาตรการที่ 1.1 การพัฒนาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว และสินค้า บริการ ในทุกรูปแบบ โดยมีแนวทางตามข้อ 1.1.2 ระบุไว้ชัดเจนถึงแนวทางสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบที่มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสิ่งแวดล้อมและนิเวศ (Ecotourism) เป็นต้น ผ่านการพัฒนาสินค้าและบริการ ซึ่งส่งเสริมอัตลักษณ์และภูมิปัญญาไทย อีกทั้งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวนอกจากจะเป็นการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจแล้ว ยังก่อให้เกิดผลดีทางด้านสังคม กล่าวคือ มีส่วนช่วยในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าบ้านและผู้มาเยือน ช่วยสร้างสรรค์ความเจริญสู่ท้องถิ่นทั้งทางด้านวัตถุ เทคโนโลยี และอีกประการที่สำคัญคือช่วยอนุรักษ์และสืบสาน เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่ดึงดูดใจของแต่ละพื้นที่ให้เป็นที่รู้จักและคงอยู่สืบไป โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนถือเป็นการหนุนเสริมให้ชุมชนมีรายได้ สมาชิกในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ ร่วมกัน

พัฒนา อนุรักษ์ พื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เกิดการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวให้เกิดคุณภาพ

จากนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมให้ประชาชนมีชีวิตที่พอดี บนวิถีความพอเพียงโดยการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายขยายโอกาสยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่ดีมีสุขบนพื้นฐานของความสมดุล ความพอประมาณ อย่างมีเหตุ มีผลภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งจึงเป็นพื้นที่สำคัญในการใช้กลยุทธ์ ขับเคลื่อนการแก้ปัญหาความยากจน ซึ่งภารกิจสำคัญคือการเสริมสร้างการบริหารจัดการของชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน การจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชนเป็นแนวคิดหนึ่งที่เน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมที่จะ วางรากฐานที่จะพัฒนาสังคมและชุมชนให้เข้มแข็ง มีระบบ มีการจัดการที่ดีในทุกระดับ โดยให้ชุมชนและประชาชนมี ส่วนร่วมในการพัฒนาและเน้นให้ความสำคัญในบริบทของความยากจน ความมั่นคงของมนุษย์ ทนทางสังคมและชุมชน การมีส่วนร่วม สวัสดิการสังคมและชุมชน โดยมีแนวคิดพื้นฐานจาก การออมทรัพย์ การผลิต ความเชื่อ จิตวิญญาณ ความศรัทธา และมีเงื่อนไขความสำเร็จจากการนำ ความคิดใน 3 ส่วน ได้แก่ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและส่วนที่อยู่ ในชุมชนนอกจากนั้นการนำทางจิตวิญญาณของผู้ที่มีความคิด อุดมการณ์และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน จะสามารถทำให้ ทุกคนเห็นประโยชน์ร่วมกันเป็นการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน ทุกคนจะต้องไปให้ถึงและมีภารกิจรูปธรรมที่เด่นชัด ปฏิบัติได้เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด พร้อมกันนี้จะต้องมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อกัน สุดท้าย จะต้องมีการจรรย รััด อารมณ์ร่วม หรือความต้องการร่วมกัน ซึ่งรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนมีทั้งรูปแบบธรรมชาติและรูปแบบที่มีการ จัดการ โดยรูปแบบที่มีการจัดการนั้นสามารถกำหนดได้ 5 รูปแบบ ได้แก่ 1. การจัดสวัสดิการจากฐานองค์กรการเงิน ชุมชน 2. การจัดสวัสดิการจากฐานการผลิตและธุรกิจชุมชน 3. การจัดสวัสดิการจากฐานการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม 4. การจัดสวัสดิการจากฐานอุดมการณ์/ศาสนาและการจัดสวัสดิการจากฐาน ผู้ยากลำบาก โดยมี ขบวนการภาคประชาชน 5. กองทุนเพื่อการลงทุนเพื่อสังคม สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน การท่องเที่ยวชุมชนถือเป็น กิจกรรมหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขเป็นการจัด สามารถเพิ่มรายได้และสร้างความภาคภูมิใจใน บ้านเกิดเมืองนอน เป็นการจัดสวัสดิการจากฐานการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดสวัสดิการจากฐาน การผลิตและธุรกิจชุมชนโดยใช้ทรัพยากรของชุมชนที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ หัวใจสำคัญของการท่องเที่ยว ชุมชนต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อ ชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน การดำเนินงานตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีการปรับปรุงแก้ไขโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 มุ่งเน้นพัฒนาระบบสวัสดิการที่หลากหลาย เปิดกว้าง เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสวัสดิการโดย ภาคประชาชน ช่วยลดความเสี่ยงภาวะขาดแคลนเงินออมและการเข้าถึงสวัสดิการที่ภาครัฐจัดให้ สามารถเข้าถึง คุณภาพชีวิตที่ดีตามอัตภาพด้วยระบบ ระบบสวัสดิการชุมชน โดยใช้ต้นทุนการบริหารจัดการต่ำ เป็นการส่งเสริมทุน ทางสังคมและการทำงานร่วมกันของประชาคมในท้องถิ่นโดยอาศัยภูมิปัญญาจากปราชญ์ชาวบ้าน จะนำไปสู่ “สังคมอยู่ เย็นเป็นสุข” ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อให้เกิดสวัสดิการและมี สภาวะการกินดี อยู่ดี มีสุข และมีสิทธิในสังคมไทย อีกประการหนึ่ง เป็นการช่วยลดการทำงานของภาครัฐในอีกหนทาง หนึ่งและยังมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน

การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยววัดป่าเนินหาญ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่น่าสนใจตอบสนองความ ต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน สามารถพัฒนาได้ในหลายมิติไม่ว่าจะเป็น

สถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก อาหาร การผลิตสินค้าชุมชน เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวชุมชนสามารถนำเสนอได้ทั้งสินค้าและ การบริการที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยจึงเห็นควรส่งเสริมและพัฒนาอัตลักษณ์การ ท่องเที่ยววัดป่าเนินหาญ ตำบลลำনারายณ์ อำเภอยะบะดี จ.พัทลุง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ภาคภูมิใจของ ชุมชนและเป็นแหล่งสร้างรายได้เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ชุมชน ในรูปแบบการจัดสวัสดิการจากการจัดการ ท่องเที่ยวชุมชนที่เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมโดยชุมชนมีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชนเพื่อชุมชนที่ อยู่ดีมีสุขยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา สำรวจ และวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวัดป่าเนินหาญ ตำบลลำনারายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเส้นทางวัฒนธรรมวัดป่าเนินหาญ ตำบลลำনারายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่

1. การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มี 4 ด้าน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2553) คือ

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม
 - 1.1 ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
 - 1.2 ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
2. ด้านองค์กรชุมชน
 - 2.1 ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
 - 2.2 มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ และมีทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลาย
 - 2.3 ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา
3. ด้านการจัดการ
 - 3.1 มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
 - 3.2 มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้
 - 3.3 มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
 - 3.4 มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

แนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมโดยทั่วไปแล้ว หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) แต่ก็ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงาน (Implementation) ด้วย เช่น ในการจัดองค์กร การกำหนดกิจกรรมการพัฒนา และการตัดสินใจยังมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) ในกิจกรรมพัฒนาด้วย ซึ่งเพียร์สและสตีเฟล (Pearse & Stiefel cited in Pongquan, 1979) ได้อธิบายถึงประเภทของการมีส่วนร่วมว่ามี 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ทฤษฎีการรับรู้

มนุษย์มีประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทั้งรูป รส กลิ่น เสียงและสัมผัส ในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ แล้วสามารถแปลความหมายจากการสัมผัส โดยเริ่มตั้งแต่ การมีสิ่งเร้ามา กระทั่งกับอวัยวะรับสัมผัสทั้งห้า และส่งกระแสประสาทไปยังสมอง เพื่อการแปลความตามกระบวนการ (process) ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างเรื่องความเข้าใจ การคิด การรู้สึก (sensing) ความจำ (memory) การเรียนรู้ (learning) การตัดสินใจ (decision making) ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เข้ามาในชีวิต

การรับรู้ของบุคคลนั้นจะส่งข้อมูล (row data) สู่อารมณ์ความรู้สึกในสมองจนเกิดการรับรู้หรือจิตภาพ (perception) คำว่าการรับรู้มีผู้ให้จำกัดความไวต่าง ๆ เช่น

โรบบิน (Robbins Stephen P, 2003, p.123) กล่าวว่า การรับรู้เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลจัดองค์ประกอบและแปลความหมายสิ่งรับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสเพื่อให้ความเข้าใจภายใต้สภาพแวดล้อมของเขา

การรับรู้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของบุคคลเพราะการตอบสนองพฤติกรรมใดๆ จะขึ้นอยู่กับรับรู้จากสภาพแวดล้อมของตน และการแปลความหมายของสภาพนั้นๆ ซึ่งเกิดขึ้นเป็นกระบวนการรับรู้ กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันระหว่างเรื่องความเข้าใจ การคิด การรู้สึก (sensing) ความจำ (memory) การเรียนรู้ (learning) การตัดสินใจ (decision making)

Sensing -----> Memory -----> Learning -----> Decision making

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมและพัฒนากองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุโดยชุมชนตามเส้นทางวัฒนธรรมวัดป่าเนินหาญ เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์สวัสดิการชุมชน ตำบลลำนาทรายณ์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้แนวทางในการดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบบรรลุตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบท/ ศักยภาพที่สามารถส่งเสริมการกองทุนช่วยเหลือผู้สูงอายุโดยชุมชนวัดป่าเนินหาญ ตำบลลำนาทรายณ์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ขั้นตอนที่ 2 ระดมความคิดเห็นในการจัดการส่งเสริมและพัฒนากองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุโดยชุมชนวัดป่าเนินหาญ ตำบลลำนาทรายณ์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยร่วมคิดรูปแบบเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ในการส่งเสริมการกองทุนช่วยเหลือผู้สูงอายุจากผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน ผู้นำชุมชน/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นตัวแทนทั้ง 11 หมู่บ้านประกอบด้วยหมู่บ้าน หมู่ 1 บ้านลำ

นารายณ์ หมู่3 บ้านลำนารายณ์ หมู่4 บ้านลำนารายณ์ หมู่5 บ้านลำนารายณ์ หมู่6 บ้านลำนารายณ์ หมู่7 บ้านท่าศาลา หมู่8 บ้านลำนารายณ์ หมู่9 บ้านอุดมสุข (ลำนารายณ์) หมู่10 บ้านรถไฟพัฒนา (ลำนารายณ์) หมู่11 บ้านคลองเขาวัว หมู่12 บ้านเขาหน้าตัด โดยเฉพาะผู้นำชุมชนในหมู่ที่ 12 ที่เป็นพื้นที่ตั้งของวัดป่าเนินหาญ จำนวน 30 คน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างต้นแบบการจัดการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยววัดป่าเนินหาญ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรีตามแนวทางที่ได้จากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยได้มีการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามเส้นทางวัฒนธรรมวัดป่าเนินหาญ ตำบลลำนารายณ์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยใช้แบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวคิด SWOT Analysis เป็นกรอบในการวิเคราะห์ด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมกายภาพ ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านความมีชื่อเสียง ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ รวมถึงด้านจุดอ่อนและผลกระทบเชิงลบ เป็นแบบสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชน พบว่า

จุดแข็ง	โอกาส
ด้านสภาพแวดล้อมกายภาพ : พื้นที่ส่วนหนึ่งของวัดเป็นภูเขาที่มีความสวยงาม มีพื้นที่ที่พักผ่อน นั่งสมาธิได้ร่มไม้ได้ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ; การคมนาคมเพื่อเดินทางไปวัดป่าเนินหาญมีความสะดวก ถนนคอนกรีตตัดผ่านหมู่บ้านระยะทางไม่ไกล อบต. มีป้ายบอกทางอย่างชัดเจน ด้านความมีชื่อเสียง : พระครูโสรัจ ธรรมนันท์ เจ้าอาวาส มีอริยาศยดี มีความเคร่งเรื่องกฎระเบียบวินัยของศาสนา วัดมีวัดถ่มงคที่มีชื่อเสียง มีความเชื่อศรัทธามายาวนาน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก : มีระบบสาธารณูปโภคระบบน้ำ ไฟฟ้า ใกล้แหล่งชุมชน และหน่วยงานราชการ	ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว : ภาคี เครือข่ายมีนโยบายที่สอดคล้องพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น การสร้างหลักการและแนวคิดในการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืน และจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่มีเอกลักษณ์เชิงพุทธอย่างแท้จริง ด้านการมีส่วนร่วมของในการบริหารจัดการ : คนในชุมชน ผู้นำชุมชน อบต. มีความพร้อม และมีความใกล้ชิด เคารพนับถือ และศรัทธากับเจ้าอาวาส ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก : ภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัด เพิ่มการบริการด้านสาธารณสุขและด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินในบริเวณใกล้เคียง สามารถสร้างศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ประชาสัมพันธ์ และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

เมื่อได้มาซึ่งข้อมูลโดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์จัดกลุ่ม และสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว ดังแผนภาพต่อไปนี้

จากการกระบวนประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับผู้บริหารชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลลำนาทรายณ์ แล้วนั้น ทางผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ศักยภาพและการพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยว วัดป่าเนินหาญ ร่วมกับการสืบค้นข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เอกสารสื่อต่างๆ และเอกสารแผนปฏิบัติการ แล้วได้จัดทำแบบร่างแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยว ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แสดงแบบร่างแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยว
จากการประชุมเชิงปฏิบัติการคณะผู้บริหาร ผู้นำชุมชน และคณะผู้วิจัย ต.ค. 2561

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า วัดป่าเนินหาญ ตำบลลำนาทรายณ์ อำเภอยะบาดาล จังหวัดลพบุรี ควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 1.ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางภูมิทัศน์ การอยู่ห่างพื้นที่ที่มีคุณค่า ขนาดของพื้นที่ ฤดูกาลท่องเที่ยว 2.ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่ง มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวก เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้หลายทาง แต่ยังคงขาดป้ายบอกตำแหน่งสำคัญภายในวัด 3.ด้านความคุ้มค่าและความดึงดูดใจ พบว่า วัดป่าเนินหาญ มีคุณค่าทางจิตใจและวัฒนธรรมความเชื่อของคนในชุมชนมายาวนาน แต่ไม่สามารถสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกเห็นคุณค่า หรือดึงดูดใจให้มาเที่ยวได้ อีกทั้งยังสามารถพัฒนาโดยการหนุนเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้มีส่วนร่วมในการสร้างคุณค่าและดึงดูดใจให้กับวัดป่าเนินหาญ ด้วยการสร้างร้านค้าชุมชน หรือจุดจำหน่ายสินค้าชุมชน หรือสถานที่บูชาวัตถุมงคลขึ้น 4.ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่าการจะพัฒนาให้วัดป่าเนินหาญเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้นั้น อาจยังต้องอาศัยการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อาทิเช่น การสร้างที่จอดรถ การสร้างสุขาที่มีจำนวนเพียงพอและถูกสุขลักษณะ สร้างที่พักแรมและที่รับประทานอาหารสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม 5. ด้านความมีชื่อเสียง พบว่า วัดป่าเนินหาญ มีวัตถุมงคลที่มีชื่อเสียงเคารพสักการะมายาวนาน ควรได้รับการจัดการศูนย์เรียนรู้ สืบทอดความเชื่อ ประวัติความเป็นมาของวัตถุมงคล ให้

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการจัดทำแผนการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2559). (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร.
- จารุณี กลิ่นดีปสี. (2541). การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: อุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. ภาคนิพนธ์หลักสูตรการจัดการสิ่งแวดล้อม สำนักพัฒนาบัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทัศนีย์ เกื้อแสงและคณะ. (2555). ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ. สถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- นิตยา ชัชกุล. (2551). อุทยานธรรมชาติวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ภฤศร ฤทธิมนตรี. (2551). การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช. (หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2550). ทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทยสาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โสภภาพร กล่ำสกุล. (2560). การพัฒนาการสื่อสารการท่องเที่ยวตลาดนักท่องเที่ยวชาวจีนในจังหวัดเพชรบุรี. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- (2554). หลักการโฆษณา. ม.ป.ท.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). จำนวนผู้เยี่ยมเยือนจำแนกเป็นรายภาคและจังหวัด (พ.ศ. 2549 – 2558) กรุงเทพมหานคร. <http://service.nso.go.th/>
- Armstrong, G., & Kotler, P. (2003). *Marketing and introduction*. (6th ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Burkart, A. J. and S. Medrik. (1981). *Tourism: Part Present and Future*. Oxford: ButterworthHienemari Ltd.
- Cooper, C., & Boniface, B. G. (1998). *Geography of travel and tourism*. UK: Butterworth Heinemann.
- Getzels, Jacob W. & Guba, Egon G. (1957). *Social behavior and the administrative process*. School Review.
- McCombs and Becker. (1979). *Using Mass Communication Theory*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs.
- Robbins, Stephen P. (2003). *Organization Behavior*. 10 th ed. Upper Saddle River, New Jersey : Pearson Education, Inc.
- Vroom, H Victor. (1964). *Work and Motivation*. Now York : Wiley and Sons Inc.